

NATUURTOETS

OOSTERWOLDE

PROJECT NATUURONTWIKKELING EN
MILIEUHERSTEL GELDERLAND

- ✿ Bodem
- ✿ Waterbodem
- ✿ Water
- ✿ Archeologie
- ✿ Ecologie
- ✿ Milieu

Ecologie

**Natuurtoets
Oosterwolde
Project Natuurontwikkeling en milieuhervorming
Gelderland**

Opdrachtgever	Dienst Landelijk Gebied Postbus 9079 6800 ED Arnhem
Project	GLD.DLG.ECO1
Rapportnummer	11126471 (Oosterwolde)
Status	Eindrapportage
Datum	25 juni 2012
Vestiging	Doetinchem
Opsteller	Ing. L. Hunink-Verwoerd
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ing. E.R. Witter
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy aanvaardt derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidige situatie	2
	2.2 Voorgenomen ingrepen	2
	2.3 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	2
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	3
4	TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	4
	4.1 Inleiding	4
	4.2 Flora- en faunawet.....	4
	4.3 Algemene zorgplicht	5
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	6
	5.1 Flora- en fauna	6
	5.2 Gebiedsbescherming.....	9
6	MITIGERENDE MAATREGELEN EN ZORGPLICHT	10
	6.1 Broedvogels.....	10
	6.2 Zoogdieren.....	10
	6.3 Amfibieën.....	10
	6.4 Vissen	11
7	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	12

BIJLAGEN:

1. - Topografische ligging
2. - Kaart onderzoekslocatie
3. - Geraadpleegde bronnen
4. - Natuurwetgeving en beleid

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Dienst Landelijk Gebied opdracht gekregen voor het uitvoeren van een natuurtoets ter plaatse van het terrein Oosterwolde, in de gemeente Oldebroek.

De natuurtoets is uitgevoerd in het kader van de uitvoering van inrichtingsmaatregelen die worden getroffen om de natuurdoelen te realiseren die zijn genoemd in het Gebiedsplan Natuur en Landschap, onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Integraal Milieuhervestel 2007-2013 van de provincie Gelderland.

De natuurtoets heeft als doel in te schatten en of te achterhalen of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben en die mogelijk verstoring kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep.

Door middel van het verrichten van een bureauonderzoek en een veldbezoek is inzicht verkregen omtrent de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten op of nabij de onderzoekslocatie. Indien overtreding van verbodsbepalingen in de geldende natuurwetgeving wordt verwacht en er een tekort aan gegevens is over het voorkomen van beschermde soorten binnen de onderzoekslocatie, kan aanvullend onderzoek gewenst zijn. Voor Oosterwolde is gebleken dat er voldoende informatie beschikbaar is op een toetsing aan de Flora- en faunawet te kunnen uitvoeren en maatregelen voor te stellen om overtredingen van de Flora- en faunawet te voorkomen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidige situatie

De onderzoekslocatie (± 24 ha.) ligt aan de Kleine Woldweg, circa 3,4 km ten noorden van de kern van Oosterwolde in de gemeente Oldebroek.

De polder Oosterwolde is een veenkom die rond 1100 is ontgonnen. Het ligt tussen de dekzandrug in het zuiden (Oostendorp-Oosterwolde-Zwarteweg) en de hogere veengronden in het noorden (Noordeinde), met de Groote Woldweg als ontginningsas. De polders Hattem, Broeklanden en Oosterbroek zijn ontgonnen veengebieden tussen bovengenoemde dekzandrug ten noorden en de Zuiderzeestraatweg in het zuiden. Deze polders vormen een groot en zeer open graslandgebied. Dit open landschap wordt geleed door concentraties van bebouwing langs de ontginningsassen en op de dekzandruggen, waar de dorpen Oosterwolde en Noordeinde gelegen zijn (bron: gemeente Oldebroek). Binnen de polder Oosterwolde heeft Staatsbosbeheer 255 ha natuurgebied in beheer.

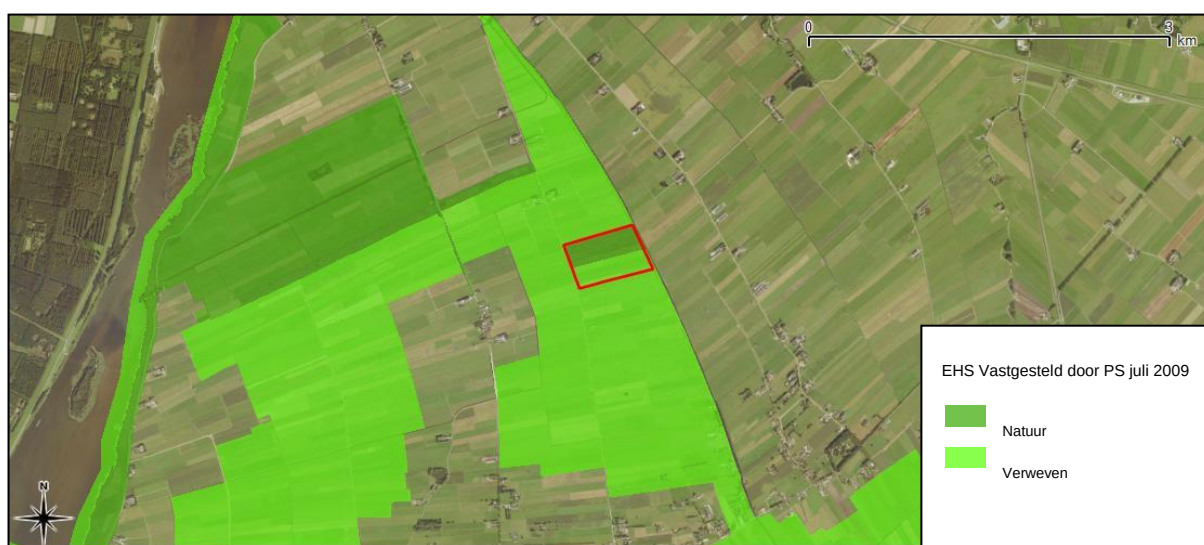
De onderzoekslocatie betreft een aantal weilandpercelen te midden van overige weilanden. De onderzoekslocatie is onder te verdelen in een deel met weiland dat in agrarisch gebruik is en een deel dat in gebruik is als natuurgebied. Het natuurgebied wordt gekenmerkt door een ruigere vegetatie (hooiland). In het terrein is een aantal sloten aanwezig. De onderzoekslocatie betreft een open gebied zonder bomen. In bijlage 2 is een kaart van het gebied opgenomen waarin het aanwezige habitat in beeld is gebracht.

2.2 Voorgenomen ingrepen

Bij de ingreep op de onderzoekslocatie bestaat uit het gedeeltelijk verwijderen van de bovenlaag, het verhogen van het waterpeil en er vinden wijzigen in de waterhuishouding plaats. Dit kan worden uitgevoerd door werkzaamheden aan het slotenstelsel.

2.3 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

In figuur 1 is de ligging van de onderzoekslocatie ten opzichte van beschermde gebieden weergegeven. De gehele onderzoekslocatie betreft EHS natuur. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied betreft de Veluwevloedmeren en is circa 3 kilometer ten westen van de onderzoekslocatie gelegen.

Figuur 1: Het hooi/rietland is aangewezen als EHS Natuur, het agrarisch land als EHS Verweven.

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om een toetsing van de ingreep aan de Flora- en faunawet uit te voeren. Hierbij is onderzocht of er voldoende verspreidingsgegevens aanwezig zijn die het mogelijk maken om een toetsing uit te voeren. Aan de hand van een bureauonderzoek is bepaald in hoeverre er een noodzaak bestaat voor aanvullend onderzoek. Econsultancy baseert de noodzaak tot nader onderzoek op basis van het mogelijk voorkomen (aanwezig habitat + verspreidingsgegevens) van een beschermde soort in relatie tot de ingreep. In het kader van de Flora- en faunawet is het niet altijd noodzakelijk om van alle soortgroepen gedetailleerde gegevens te verzamelen indien kan worden onderbouwd dat een bepaalde ingreep geen invloed kan uitoefenen op beschermde soorten, of dat door het toepassen van de zorgplicht, of door zorgvuldig handelen schade aan soorten kan worden voorkomen.

Geraadpleegde bronnen

Met behulp van de meest recente literatuur is het eventuele voorkomen van beschermde soorten (broedvogels, vleermuizen, grondgebonden zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en vaatplanten) op en rond de onderzoekslocatie onderzocht. Hiervoor zijn standaardwerken en verspreidingsatlassen geraadpleegd. Verder is het groenloket van de provincie Gelderland geraadpleegd. De belangrijkste bron van informatie is echter Staatsbosbeheer, daarbij is contact opgenomen met de heer J. De wilde. Via Staatsbosbeheer zijn gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. De inventarisatiegegevens over de verspreiding van soorten in het plangebied zijn in de analyse verwerkt. In bijlage 3 zijn de geraadpleegde bronnen vermeld.

Manier van uitvoering

Het gebied is opgedeeld aan de hand van het aanwezige habitat. Om de gegevens overzichtelijk te kunnen presenteren is hierin een grove indeling gemaakt. Aan de hand van het aanwezige habitat is een inschatting gemaakt van de soorten die aanwezig kunnen zijn binnen het plangebied. Deze gegevens zijn per soortgroep schematisch uitgewerkt. Door de indeling van de gebieden in habitat, zullen de adviezen ook praktischer uitvoerbaar zijn, dan wanneer adviezen voor het gehele gebied worden gegeven. In de bijlage is een kaart opgenomen met daarin de aanwezige habitats. Deze kaart maakt de habitats in de rapportagetekst met foto's visueel. Om in een gedegen advies te kunnen geven, heeft Econsultancy een veldbezoek aan het gebied gebracht. Aan de hand van de verspreidingsgegevens en bekende waarnemingen kan per gebied een betrouwbare uitspraak worden gedaan over aanwezigheid van beschermde soorten. Vervolgens is per habitat een toetsing gemaakt van de mogelijke verstoring door de voorgenomen ingreep. Hierin is beschreven op welke manier verstoring op kan treden of eenvoudig is te voorkomen. Per soortgroep kunnen verschillende opties aan de orde zijn:

- ✓ Er is onvoldoende informatie over de aanwezigheid van beschermde soorten om een passend advies te kunnen geven, aanvullend onderzoek wordt geadviseerd;
- ✓ er zijn strikt beschermde soorten aanwezig, overtredingen zijn te voorkomen door het uitvoeren van mitigerende maatregelen;
- ✓ er zijn licht beschermde soorten te verwachten, overtredingen zijn eenvoudig te voorkomen door het toepassen van de zorgplicht;
- ✓ geen verstoring van (beschermde) soorten te verwachten.

4 TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

4.1 Inleiding

Zorg voor alle inheemse planten- en diersoorten en voor de natuurlijke rijkdommen van gebieden wordt gegarandeerd door de naleving van de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur en milieu. De instrumenten die deze bescherming mogelijk maken, zijn op Europees niveau vertaald in Natura 2000. De Europese wetgeving ten aanzien van de soortbescherming is in Nederland vertaald in de Flora- en faunawet. De gebiedsbescherming is vastgelegd in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. Hiermee heeft Nederland de Europese wetgeving in de nationale wetgeving verankerd.

Door in de planfase van een (bouw)project of ruimtelijke ontwikkeling rekening te houden met het eventueel voorkomen van beschermde planten- en diersoorten kan effectief worden omgegaan met de aanwezigheid van een beschermde soort. Een dreigende overtreding van de Flora- en faunawet kan zo snel gesignaleerd en in veel situaties voorkomen worden. Vervolgens kan er accuraat actie ondernomen worden om zodoende de overlevingskansen en migratiemogelijkheden van een beschermde soort in het betreffende gebied geen blijvende schade toe te brengen.

Om alle gebieden met elkaar te verbinden en om uitwisseling en verspreiding van soorten mogelijk te maken, wordt er in Nederland gewerkt aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De voorgenomen werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van de realisatie van de EHS.

In dit hoofdstuk wordt een korte toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Flora- en faunawet bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. In bijlage 4 wordt een nadere toelichting gegeven omtrent de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur.

4.2 Flora- en faunawet

Voor de Flora- en faunawet geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen van bepaalde soorten zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid in drie beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Bij een quickscan flora en fauna wordt in beeld gebracht of er vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingscategorieën. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend werkt. Broedvogels en vleermuizen zijn soortgroepen uit de strengste beschermingscategorie. Voor de overige soortgroepen is de beschermingsstatus afhankelijk van de soort.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd en vallen onder de strikt beschermde klasse (soorten tabel 3). De Flora- en faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en jongen, of het vernielen van nesten en eieren is verboden. In de meeste gevallen is een overtreding gemakkelijk te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren of de broedgelegenheid buiten het broedseizoen te verwijderen. Nesten van huismus, steenuil, sperwer, ransuil, kerkuil, boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, ooievaar, oehoe, roek, slechtvalk, wespendif en zwarte wouw zijn het gehele jaar beschermd. Het betreffen soorten uit de beschermingscategorieën 1 t/m 4 van de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen (bron: Dienst Regelingen, 25 augustus

2009). De nestplaats, bomengroep of boomholte van een deel van deze soorten worden ook buiten het broedseizoen gebruikt. Een ander deel van deze soorten maken enkel gebruik van door andere vogelsoorten gemaakte nestgelegenheid, of maken ieder jaar gebruik van hetzelfde nest (of dezelfde nestlocatie). Daarnaast is er een aantal soorten waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, ondanks dat de soort ieder jaar op dezelfde plek terugkeert om te broeden (beschermingscategorie 5). Van deze soorten wordt verondersteld dat ze over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voorwaarde hierbij is dat er in de directe omgeving wel geschikt habitat aanwezig is. Voorbeelden hiervan zijn spechtensoorten, huiswaluw, boerenzwaluw, ekster, bosuil, torenvalk en holenbroeders als boomkruiper, koolmees en bonte vliegenvanger. Nestlocaties van soorten uit de beschermingscategorie 5 zijn in uitzonderlijke gevallen ook buiten het broedseizoen beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen alle verblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

4.3 Algemene zorgplicht

De algemene zorgplicht houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de flora en fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen. Zo kan er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met amfibieën en kleine zoogdieren worden wanneer materialen en houtstapels, waaronder de dieren verblijven, worden verwijderd. De algemene zorgplicht is in de meeste gevallen voornamelijk van toepassing op beschermde soorten die staan vermeld in Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit betreffen algemeen voorkomende soorten, waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling geldt. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor de betreffende soortgroep worden aangegeven.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Flora- en fauna

Per soortgroep is een schema opgesteld met daarin het aanwezige habitat, de te verwachten soorten op basis van aanwezig habitat, de bekende waarnemingen en de mogelijke verstoring als gevolg van de ingreep. Het Hooi/rietland is reeds in beheer bij SBB, hiervan zijn de meeste gegevens. Recent zijn broedvogels geïnventariseerd (*Deuzeman 2010*). Tevens is recent een vegetatie en plantensoortenkartering uitgevoerd (*Buro Bakker, 2010*). Voor het overige zijn de bronnen, zoals in het hoofdstuk onderzoeksmethodiek vermeld, geraadpleegd.

5.1.1 Broedvogels

Habitat	Te verwachten broedvogels	Bekende waarnemingen	Mogelijke verstoring	
Weilanden (agrarische percelen en hooi/rietland)	Weidevogels als kievit en scholekster. In het hooi/rietland zijn kleine zangvogels te verwachten.	Graspieper, blauwborst, sprinkhaanrietzanger, rietzanger, bosrietzanger, kleine karekiet, kneu, rietgors (bruine kiekendief foeragerend).	Verstoring van nesten is te voorkomen door te werken buiten het broedseizoen (zie § 6.1).	
Sloten	Algemene watervogels te verwachten.	Idem in rietkraag en waterral.	Verstoring van nesten is te voorkomen door te werken buiten het broedseizoen.	

5.1.2 Vleermuizen

Habitat	Te verwachten functies	Te verwachten soorten	Mogelijke verstoring	
Weilanden (agrarische percelen en hooi/rietland)	Mogelijk foerageergebied boven het hooiland. Door het open karakter van het gebied echter niet optimaal te noemen, omgeving is voldoende gelijkwaardig habitat voor vleermuizen aanwezig.	Gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis.	Verstoring wordt niet verwacht.	
Sloten	Mogelijk foerageergebied boven sloten. Door het open karakter van het gebied echter niet optimaal te noemen, omgeving is voldoende gelijkwaardig habitat voor vleermuizen aanwezig.	Idem.	Verstoring wordt niet verwacht.	

5.1.3 Grondgebonden zoogdieren

Habitat	Te verwachten soorten	Bekende waarnemingen	Mogelijke verstoring	
Weilanden (agrarische percelen en hooi/rietland)	Algemene soorten als mol, haas en konijn.	Vos, haas, mol, bunzing, hermelijn.	Verstoring van algemene soorten is niet te verwachten of eenvoudig te voorkomen door het toepassen van de zorgplicht (zie § 6.2).	
Sloten	Geen grondgebonden zoogdieren te verwachten die gebonden zijn aan het slotenstelsel.	Beschermde soorten als waterspitsmuis zijn niet te verwachten. De onderzoekslocatie ligt buiten het verspreidingsgebied.	Verstoring van soorten is niet te verwachten	

5.1.4 Reptielen

Habitat	Te verwachten soorten	Bekende waarnemingen	Mogelijke verstoring	
Weilanden (agrarische percelen en hooi/rietland)	Het habitat is in de huidige situatie als agrarisch weiland ongeschikt voor reptielen. Voor ringslag is het gebied mogelijk geschikt, maar deze komt in de omgeving niet voor.	Geen waarnemingen van reptielen bekend, de onderzoekslocatie ligt buiten het verspreidingsgebied van ringslang.	Verstoring is niet aan de orde.	
Sloten	Voor ringslang is het gebied mogelijk geschikt, maar deze komt in de omgeving niet voor.	Idem.	Verstoring is niet aan de orde.	

5.1.5 Amfibieën

Habitat	Te verwachten soorten	Bekende waarnemingen	Mogelijke verstoring	
Weilanden (agrarische percelen en hooi/rietland)	Het hooiland vormt een geschikt landhabitat voor algemene amfibieënsoorten en mogelijk onderkomen aan rugstreeppad.	Rugstreeppad	Verstoring is te voorkomen door het toepassen van de zorgplicht. Voor rugstreeppad aandacht bij vergraven grond (zie § 6.3).	
Sloten	De sloten vormen een geschikt habitat voor algemene amfibieënsoorten. Rugstreeppad is in de sloten te verwachten.	Rugstreeppad.	Verstoring is te voorkomen door het toepassen van de zorgplicht. Voor rugstreeppad aandacht bij vergraven (zie § 6.3).	

5.1.6 Vissen

Habitat	Te verwachten soorten	Bekende waarnemingen	Mogelijke verstoring	
Sloten	Algemeen voorkomende soorten te verwachten, mogelijk ook beschermde soorten als bittervoorn en kleine modderkruiper.	Bittervoorn.	Verstoring is mogelijk aan de orde bij werkzaamheden aan de slotenstelsels (zie § 6.4).	

5.1.7 Dagvlinders

Habitat	Te verwachten soorten	Bekende waarnemingen	Mogelijke verstoring	
Weilanden (agrarische percelen en hooi/rietland)	Het habitat is in de huidige situatie ongeschikt voor vlinders wegens het ontbreken van waardplanten voor beschermde soorten.	Geen waarnemingen bekend.	Verstoring wordt niet verwacht.	
Sloten	Het sloothabitat is niet geschikt voor vlinders.	Idem.	Verstoring wordt niet verwacht.	

5.1.8 Libellen

Habitat	Te verwachten soorten	Bekende waarnemingen	Mogelijke verstoring	
Sloten	Gelet op het aanwezige habitat in de sloot, wordt het niet verwacht dat er beschermde soorten gebruik van maken. Deze zijn veelal gebonden aan grote of stromende wateren.	Geen waarnemingen bekend.	Verstoring is niet aan de orde	

5.1.9 Vaatplanten

Habitat	Te verwachten soorten	Bekende waarnemingen	Mogelijke verstoring	
Weilanden (agrarische percelen en hooi/rietland)	Het agrarisch deel is ongeschikt voor beschermde vaatplanten. Het hooiland is potentieel geschikt voor wat zeldzamere soorten.	Het hooi/rietland bestaat uit een vegetatie van grote vossenstaart, grote zeggenvegetaties, liesgras en rietvegetaties en bloemrijk grasland met Engels raaigras. Als beschermde soorten zijn gewone dotterbloem en	Voor de te verwachten en aanwezige soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling.	

Habitat	Te verwachten soorten	Bekende waarnemingen	Mogelijke verstoring
		zwanenbloem waargenomen.	
Sloten	Strikt beschermde soorten worden niet verwacht.	Gewone dotterbloem en zwanenbloem kan in en langs de sloten voorkomen.	Voor de te verwachten en aanwezige soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling.

5.2 Gebiedsbescherming

Ecologische hoofdstructuur.

De gehele onderzoekslocatie betreft EHS natuur.

De werkzaamheden hebben betrekking op herstel van natuurgebied. Dit zal een positieve bijdrage leveren aan de Ecologische Hoofdstructuur.

Natura 2000

Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied betreft de Veluwerandmeren en is circa 3 kilometer ten westen van de onderzoekslocatie gelegen. Gelet op de aard van de ingreep, waarbij natuurherstelwerkzaamheden plaatsvinden en de onderlinge afstand tot het Natura 2000- gebied Veluwerandmeren, zijn negatieve effecten op het Natura 2000-gebied, als gevolg van de voorgenomen ingreep, uitgesloten. Dit betekent dat er voor het uitvoeren van de werkzaamheden geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.

6 MITIGERENDE MAATREGELEN EN ZORGPLICHT

In hoofdstuk 5 is beschreven welke soorten in het gebied zijn te verwachten of zijn waargenomen. Hierin is een indeling gemaakt in het aanwezige habitat. Bij de ingreep op de onderzoekslocatie bestaat uit het gedeeltelijk verwijderen van de bovenlaag, het verhogen van het waterpeil en er vinden wijzigingen in de waterhuishouding plaats. Dit kan worden uitgevoerd door werkzaamheden aan het slotenstelsel. Bij het aangeven van de mitigerende maatregelen is aangegeven met welke aspecten rekening gehouden dient te worden. Deze maatregelen zijn per soortgroep weergegeven. Het gaat om de soortgroepen broedvogels, zoogdieren (zorgplicht), amfibieën en vissen. Voor de overige soortgroepen zijn geen specifieke maatregelen nodig om verstoring te voorkomen.

6.1 Broedvogels

De agrarische percelen vormen een geschikt weidevogelgebied. In het rietland broeden kleine zangvogels. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, vinden er geen overtreddingen plaats met betrekking tot broedvogels. In de Flora- en faunawet wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

6.2 Zoogdieren

In het gebied zijn algemeen voorkomende zoogdiersoorten te verwachten. Voor haas geldt dat terreinen, die in april t/m juni worden bewerkt, eerst worden onderzocht op aanwezigheid van jonge hazen. Deze maatregel zal in de praktijk niet snel voorkomen omdat er veelal buiten het broedseizoen wordt gewerkt.

6.3 Amfibieën

Werkzaamheden aan slotenstelsels vinden niet plaats binnen het voortplantingsseizoen van amfibieën, die loopt van maart tot augustus. Daarnaast dient aandacht te worden besteedt aan het voorkomen van schade aan rugstreeppad, die in de omgeving voorkomt. De rugstreeppad is een streng beschermde soort die graag van ondiepe wateren gebruik maakt. Ondiepe wateren warmen snel op en zijn voor deze moeilijk zwemmende soort toegankelijk. De rugstreeppad plant zich in tijdelijke wateren voort. Indien tijdelijke wateren ontstaan, zullen deze gedurende de genoemde voortplantingsperiode niet vergraven mogen worden. Daarnaast kunnen rugstreeppadden zich ophouden in gronddepots. Derhalve is het van belang dat de vergraven grond direct wordt afgevoerd.

6.4 Vissen

In de sloten kunnen beschermde vissoorten voorkomen. De bittervoorn is strikt beschermd onder tabel 3 van de Flora- en Faunawet. Aan de sloten gaan werkzaamheden plaatsvinden. Omdat de sloten slechts een zeer gering oppervlak vormen ten opzichte van de rest van de watergangen in de omgeving, zullen de werkzaamheden geen aantasting vormen van het leefgebied voor vissen. Om overtredingen van de Flora- en Faunawet te voorkomen, zal echter wel schade aan individuen moeten worden voorkomen. Dit kan worden bewerkstelligd door zorgvuldig handelen. Daarbij is een aantal aspecten van belang. De meeste maatregelen zijn conform de gedragscode van de Unie van Waterschappen (6 februari 2012). De werkzaamheden aan de sloten dienen plaats te vinden periode tussen 15 juli en 1 november. Deze periode is na de voortplantingsperiode en vóór de winterrust. Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt oevertvegetatie gemaaid, waardoor de meeste vissen zich elders zal gaan ophouden. Zoetwatermosselen worden waar nodig terug geplaatst, deze zijn belangrijk ter voortplanting voor bittervoorn. Bij het dempen van een watergang wordt het water één richting uitgedreven, zodat aanwezige vissen en amfibieën kunnen ontsnappen. Indien een watergang wordt leeggepompt, dienen vissen te worden afgevangen en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden te worden geplaatst.

7 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Econsultancy heeft van Dienst Landelijk Gebied opdracht gekregen voor het uitvoeren van een natuurtoets ter plaatse van het terrein Oosterwolde, in de gemeente Oldebroek.

Doel van het onderzoek

De natuurtoets is uitgevoerd in het kader van inrichtingsmaatregelen die worden getroffen om de natuurdoelen te realiseren die zijn genoemd in het Gebiedsplan Natuur en Landschap, onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Integraal Milieuherstel 2007-2013 van de provincie Gelderland.

Voorgenomen ingreep

Bij de ingreep op de onderzoekslocatie bestaat uit het gedeeltelijk verwijderen van de bovenlaag, het verhogen van het waterpeil en er vinden wijzigen in de waterhuishouding plaats. Dit kan worden uitgevoerd door werkzaamheden aan het slotenstelsel. Bij de toetsing is rekening gehouden met een breed scala aan werkzaamheden die uitgevoerd kunnen worden bij de inrichting.

Waarnemingen en te verwachten soorten

In het gebied kunnen weidevogels broeden. In het rietland broeden kleine zangvogels. In de omgeving komt rugstreeppad voor. In de sloten kunnen beschermde vissoorten voorkomen als kleine modderkruiper en bittervoorn. Verder komen algemene amfibieënsoorten voor en in de omgeving de streng beschermde rugstreeppad. Voor de overige soorten of soortgroepen geldt dat er geen beschermde soorten zijn te verwachten.

Gebiedsbescherming

De EHS zal wordt versterkt door de plannen. Externe werking op overige beschermde natuurgebieden (Natura 2000) is niet aan de orde.

Mitigerende maatregelen en zorgvuldig handelen

Hieronder wordt puntsgewijs aangegeven welke maatregelen noodzakelijk zijn om schade aan soorten en daarmee overtreding van de Flora- en Faunawet te voorkomen.

- ✓ Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren.
- ✓ Rekening houden met jonge hazen.
- ✓ Indien tijdelijke wateren ontstaan, zullen deze gedurende april tot augustus niet vergraven mogen worden (rugstreeppad).
- ✓ vergraven grond direct afvoeren (rugstreeppad)
- ✓ De werkzaamheden aan de sloten dienen plaats te vinden periode tussen 15 juli en 1 november (vissen en amfibieën).
- ✓ Voorafgaand aan de werkzaamheden aan de sloten de oeervervegetatie maaien (vissen).
- ✓ Zoetwatermosselen worden waar indien van toepassing terug geplaatst.
- ✓ Bij het dempen van een watergang wordt het water één richting uitgedreven.

- ✓ Indien een watergang wordt leeggepompt, dienen vissen te worden afgevangen en buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden te worden geplaatst.

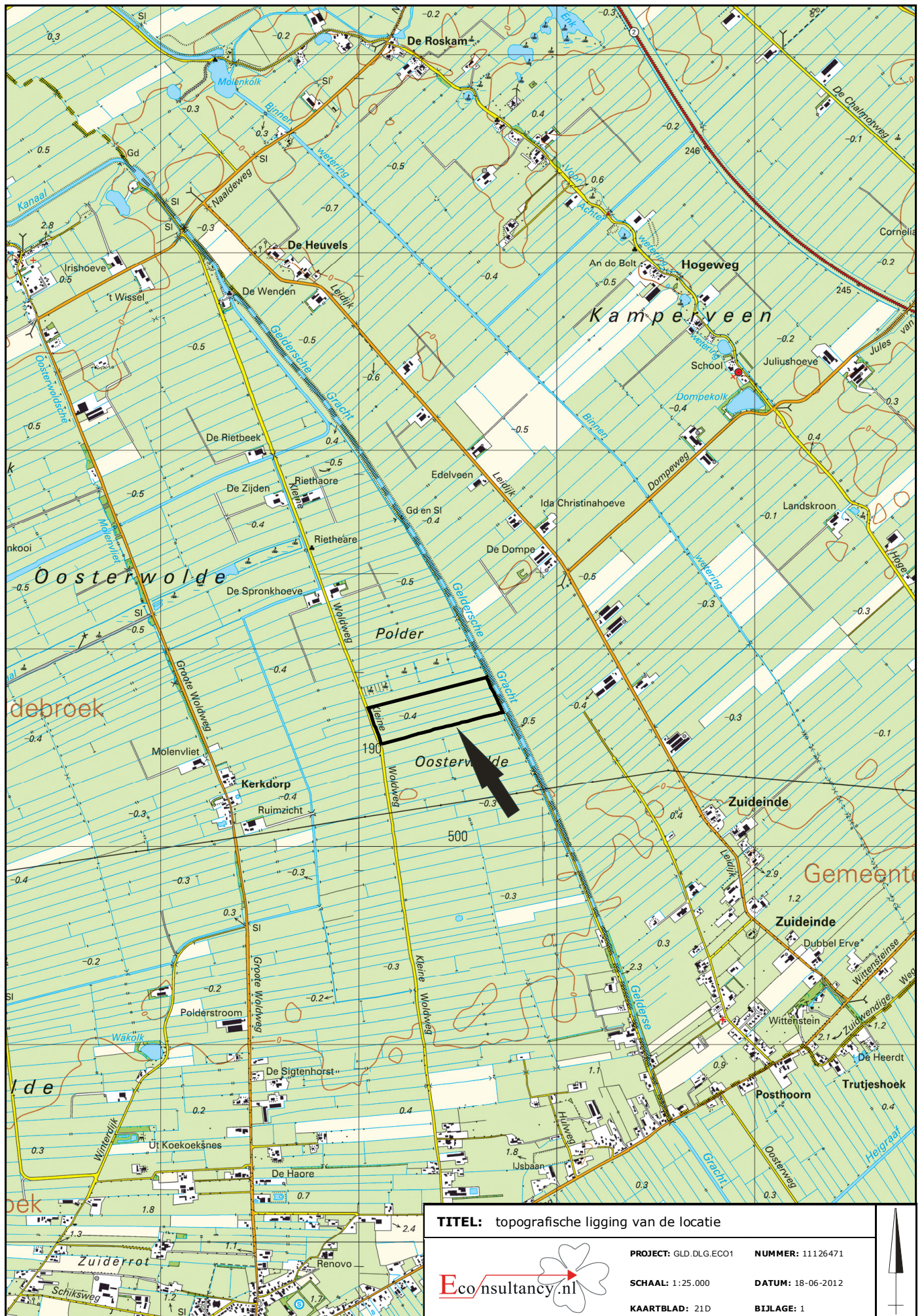
Noodzaak tot ontheffingsaanvraag

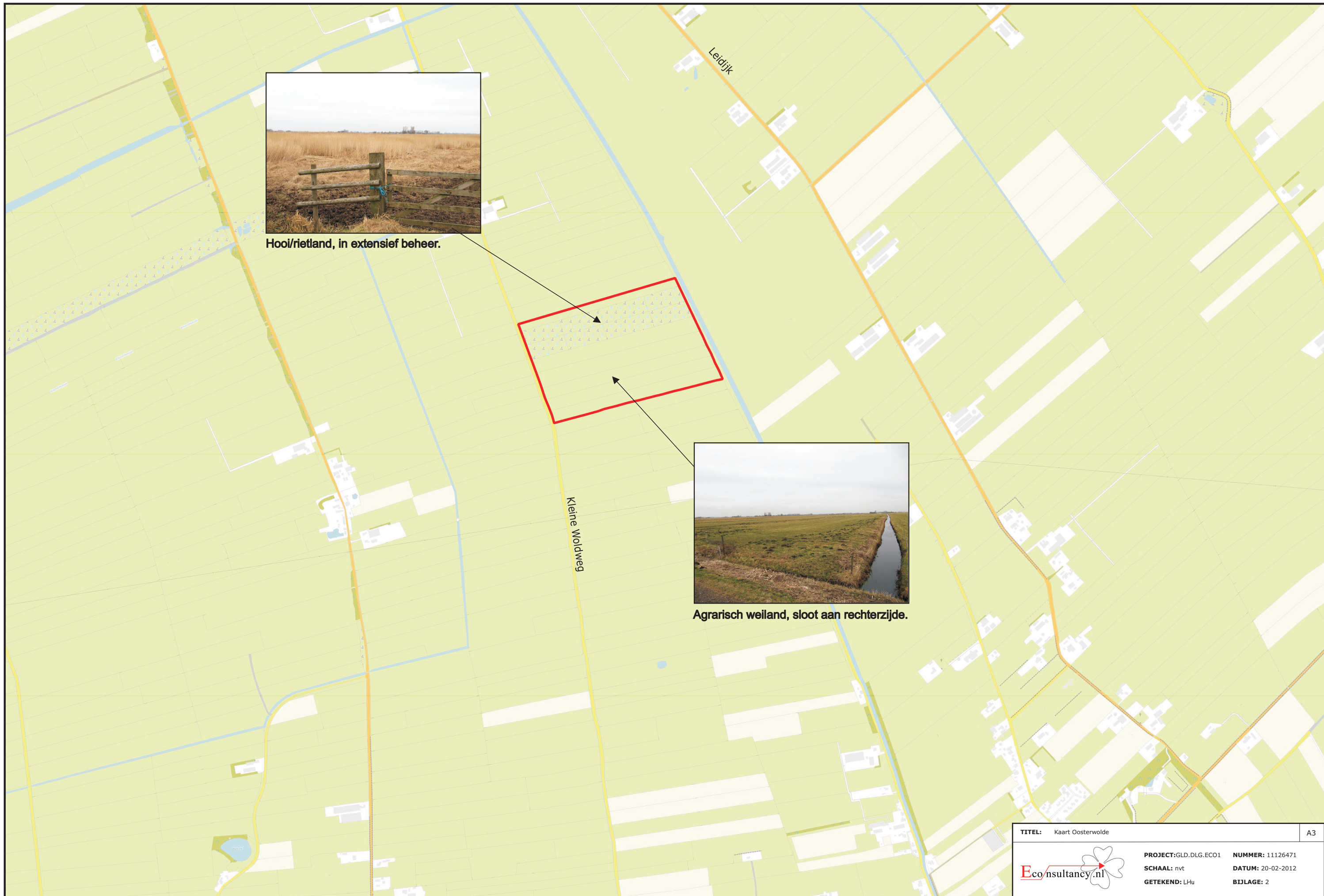
Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is geen ontheffing nodig in het kader van de Flora- en Faunawet, mits de mitigerende maatregelen worden uitgevoerd om schade aan soorten te voorkomen.

Tabel I geeft een samenvatting van de te verwachten verstoring en de te nemen vervolgstappen.

Tabel VIII. Overzicht te verwachten verstoring en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Ingrep verstrend	Nader onderzoek	Ontheffings- aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	mogelijk	nee	nee	Werkzaamheden uitvoeren buiten het broedseizoen.
	jaarrond beschermd	nee	nee	nee	
Vleermuizen	verblijfplaatsen	nee	nee	nee	
	foerageergebied	nee	nee	nee	
	vliegroutes	nee	nee	nee	
Grondgebonden zoogdieren		nee	nee	nee	
Amfibieën		mogelijk	nee	nee	Aandacht rugstreeppad.
Reptielen		nee	nee	nee	
Vissen		mogelijk	nee	nee	Mitigerende maatregelen uitvoeren ten aanzien van vissen.
Libellen en dagvlinders		nee	nee	nee	
Vaatplanten		nee	nee	nee	Er is een volledige kartering uitgevoerd. Voor de aange- troffen soorten zwanenbloem en gewone dotterbloem geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling.

Bijlage 3 Geraadpleegde bronnen

LITERATUUR

- Buro Bakker (2010); Vegetatie- & plantensoortenkartering Oosterwolde 2009. Buro Bakker adviesburo voor ecologie B.V. te Assen, in opdracht van SBB regio Oost.
- Deuzeman S. 2010. Broedvogels van de Polder Oosterwolde in 2009. Sovon-inventarisatierapport 2010-04. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Dienst Regelingen, aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet, augustus 2009.
- Heusden, W.R.M. van & Vreugdenhil, S.J., 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.
- Limpens, H., Regelink, J. & Koelman, R. (2009). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging VZZ.
- Plantinga, J.E. & K. van der Veen 2008. De vegetatie van Linge-oeveren west en Diefdijk in 2007. A&W-rapport 1097. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- SOVON Broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

INTERNET

- www.rijksoverheid.nl (natuurwetgeving)
- www.ravon.nl (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)
- www.vlinderstichting.nl (soortgegevens vlinders en libellen)
- www.atlasgroengelderland.nl
- www.zoogdiervereniging.nl (soortgegevens zoogdieren)

Bijlage 4 Natuurwetgeving en beleid

Flora- en faunawet

De Europese natuurwetgeving is in Nederland, op het gebied van de soortbescherming, uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet heeft tot doel alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen en in stand te houden. Om dit doel te bereiken, bevat de wet een aantal verbodsbepalingen (zie tabel I). Hierbij wordt het zogenaamde “nee, tenzij...” principe gehanteerd. Dit wil zeggen dat activiteiten met een (potentieel) schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn (“nee”). Van dit verbod kan echter onder voorwaarden (“tenzij”) afgeweken worden door ontheffingen of vrijstellingen. Onder “activiteiten” worden alle activiteiten in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik verstaan. Voorbeelden hiervan zijn de sloop van gebouwen, de ontwikkeling van woonwijken en bedrijventerreinen, dempen van wateren, maar ook natuurontwikkelingsprojecten. Alle activiteiten moeten getoetst worden op hun effecten op aanwezige en mogelijk aanwezige beschermde planten- diersoorten.

Tabel I. Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Tabel II. Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet maakt onderscheid in een drietal beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Voor vogels is een aparte categorie.

Tabel 1 algemeen beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden. Voorbeelden zijn: ree, haas konijn, egel, bruine kikker, gewone pad, wijngaardslak, brede wespenorchis, grote kaardenbol
Tabel 2 overige beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium ‘doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort’ (‘lichte toets’). Voorbeelden zijn: eekhoorn, steenmarter, kleine modderkruiper, gele helmbloem, steenbreekvaren, tongvaren
Tabel 3 strikt beschermde soorten
Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. Voorbeelden zijn: das, waterspitsmuis, alle vleermuissoorten, rugstreeppad, boomkikker, kamsalamander

Tabel II (vervolg). Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

Vogels
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Indien er gewerkt wordt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode is het mogelijk dat er geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij bestendig gebruik en onderhoud, bestendig beheer en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Tabel III. Algemene Zorgplicht

Algemene Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is ten alle tijden van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 2005 heeft tot doel bijzondere natuurgebieden in Nederland te beschermen en in stand te houden. De wet omvat onder andere de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Doordat de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn beide zijn opgenomen in de Natura 2000 wetgeving, zullen de termen “habitatrichtlijn-gebied” en “vogelrichtlijngebied” komen te vervallen. De betreffende gebieden worden momenteel opgenomen en aangewezen als Natura 2000 gebieden. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de Europese Unie. Handelingen die een negatieve invloed hebben op gebieden die binnen dit netwerk vallen, worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Een vergunning is vereist. Door middel van het Nederlandse vergunningsstelsel wordt een zorgvuldige afweging gewaarborgd. De vergunningen zullen beoordeeld en afgegeven worden door het ministerie van EL&I (via Dienst Regelingen) of door de provincie. In de aankomende jaren zullen voor alle gebieden beheerplannen opgesteld worden. Tot die tijd zal er echter per project beoordeeld moeten worden of er nadelige effecten te verwachten zijn voor een beschermd gebied.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van gebieden dat planten- en diersoorten in staat stelt zich door en tussen verschillende natuurgebieden te verplaatsen. Het netwerk moet voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat gebieden hun ecologische waarde verliezen. De EHS is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit kerngebieden (in Nederland de Natura-2000 gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands) of verweven gebieden (gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur) die onderling verbonden worden door ecologische verbindingzones. Ecologische verbindingzones zijn stroken en stukjes natuur die de verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Op deze manier kunnen dieren en planten zich van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Negatieve invloed op de werking van een verbinding of aantasting van een verbinding dient vermeden en gecompenseerd te worden zodat het netwerk niet verslechtert.

Rode Lijsten

In opdracht van het ministerie van EL&I zijn voor diverse soortgroepen zogenaamde Rode Lijsten samengesteld. Deze Rode Lijsten vermelden van welke soorten het voortbestaan in Nederland bedreigd wordt. Op deze manier geven de lijsten een indicatie van het belang van aanwezige planten en dieren in een gebied voor het behoud van de hele populatie. In door het ministerie van EL&I opgestelde soortbeschermingsplannen wordt aangegeven welke maatregelen genomen moeten worden om het voortbestaan van deze soorten te waarborgen. Deze soortbeschermingsplannen worden door diverse provincies gehanteerd voor het opstellen van compensatieverplichtingen.

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtneming van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

